

פרוטוקול מס' 14/ג

מישיבת ועדת הכנסת ביום שלישי,
ט"ו בטבת תשי"ח (7.1.1958)
בשעה 8.30

נ ר כ ח ר : חברי הוועדה:

ב. אזניה - היו"ר
ע. איכילוב
א. אלטמן
ש. בנה
ה. ברגר
א. בדלצמנה (סגן יו"ר הכנסת)
א. וילנסקה
ס. ח. ח"ניפט
ח. לפדן
ג. מועדי
פ. נורוק
ב. ניר (סגן יו"ר הכנסת)
א. רזיאל-נאור
א. עכאס
ש. שוקן
ש. שורש

מוזמנים:

א. בן-אליעזר - סגן יו"ר הכנסת
מ. רוזשי - מזכיר הכנסת
א. צידון - סגן מזכיר הכנסת
ז. שר - יועץ משפטי.

- סדר-היום: א. קביעת מסך זמן לדיון בהודעה על הרכב הממשלה.
ב. המסך הדיון בקריאה ראשונה בחוק גמלאות לחברי-הכנסת.

א. קביעת מסך זמן לדיון בהודעה על הרכב הממשלה:

היו"ר ב. אזניה: עלינו להחליט כמה זמן יוקצב לדיון זה. אני מציע 4 שעות.

א. רזיאל-נאור: אני מציעה 12 שעות, כדי להדיון הזה יכלול גם את הדיון על התפטרות הממשלה, שלא נתקיים לפני כן.

ש. בנה: אני מציע 8 שעות.

היו"ר ב. אזניה: נצביע על ההצעות האלו.

ה צ ג ע ה

ברוב של 7 קולות נגד 2 קולות
נדחתה ההצעה של 18 שעות.

ברוב של 7 קולות נגד 3 קולות
נדחתה ההצעה של 8 שעות.

ה ו ח ל ט

להקציב לדיון בהודעת ראש הממשלה
על הרכב הממשלה - 4 שעות.

ב. המשר הדיון בחוק גמלאות חברי-הכנסת (קריאה ראשונה):

היו"ר ב. אזניה: לפני התחלת הישיבה קיבלנו, באופן בלתי-רשמי, אנפורמציה על גימלאות בארצות אחרות. מתרשמי מזה שיש פנסיה בארצות סקנדינביה ובנלווקס וגם צרפת. באנגליה יש משהו שאיננו ברור לי. אבל נראה לי שאין הדוגמאות האלו צריכות להשפיע עלינו ונמשיך בדיון שהתחלנו בו בישיבה הקודמת.

ש. בנה: חוק גמלאות חברי-הכנסת צריך להיות מושתת על אותם היסודות עליהם מושתת חוק הגמלאות של עובדי המדינה. אם נאמר כאן ש"בני משפחה" משמעותם בחוק שכר חברי הכנסת, ז"א שהם חלים גם על שאירים עד גיל 20. בחוק של עובדי המדינה מדובר רק על שאירים עד גיל 18. אני מציע לשנות את החוק שלנו בהתאם לכך.

השינוי השני שאני מציע להכניס הוא בענין הגיל הקובע. בכל החוקים מדובר על גיל 55, מדוע לא נעשה גם אנו כך?

היו"ר ב. אזניה: אני מוכן שהוועדה תתן את דעתה על ענין השאירים. אך אני עומד על כך שהנוסח "כמשמעותם בחוק שכר חברי הכנסת" ישמש. עמדנו על כך, משום שלא רצינו להכניס לחוק הזה הגדרות של בן-זוג וכו'. אינני מתנגד לכך שהגיל יהיה 18 ולא 20 שנה.

בענין 60 שנה ו-55 שנה - אני מציע לא לשנות ולהשאיר 60 שנה.

אני מזכיר לחברי הוועדה שמראש קבענו כי נקיים שתי קריאות בחוק זה, ותנתן שהות לסייעות, בין שתי הקריאות להתייעץ ולשקול את הדברים.

ש. שורש: מה דינו של חבר-כנסת שנכנס לכנסת בגיל 28-30 ועוזב את הכנסת לאחר 6 שנים? האם הוא זכאי לפנסיה?

ח. למדן: בעיה זו מתעוררת בכל חוקי הגמלאות. אינני חושבת שחבר-כנסת צעיר שעזב את הכנסת בעודו צעיר, ירגיש את עצמו טוב אם יקבל גימלא כל ימי חייו.

היו"ר ב. אזניה: עלינו לתת את הדעת על גיל מימשום שפטנו מקבלים גימלא.

ש. בנה: נכון שנעיה 7 מתעוררת בכל חוקי הגמלאות. הדבר מודגש ביותר אצל שרים, שהם זכאים לקבל גמלא אחרי שנתיים. אם יקרה שאדם בגיל 25 יהיה שר ובגיל 27 יעזוב את כהונתו, הוא יקבל גמלא כל חייו. אבל יש תשובה לנעיה זו ואותה תמצאו בסעיפים הנאים, שבאחד מהם נקבע כי אדם המקבל שכר מקופת המדינה או כל קופה ציבורית אחרת, לא יקבל גמלא. הנעיה מתעוררת בקשר לאותם האנשים שיהיה להם עסק פרטי ולא יקבלו שכר מקופה ציבורית - מה יהיה דינם? הם כן יקבלו גמלא?

היו"ר ב. אזניה: בעבור לדיון בסעיף 7.

סעיף 7
=====

ש. בנה: בוועדת המשנה דובר על כך שחבר-כנסת שעוזב את הכנסת בטרם הגיע למספר השנים המזכה אותו לקבלת גמלא, יקבל 11%, שהיא מקבלם לפי הנוהג עד היום, בסכום חד-פעמי. מדובר היה בחבר-כנסת שעוזב את הכנסת ולא דוקא בחבר-כנסת שנפטר.

ז. שר: לפי סעיף 4 מצרפים את כל תקופות הכהונה של חבר-הכנסת לחשבון השנים שלו. אם מחזירים לו את ה-11% אחוז, אי-אפשר יהיה לצרף את מספר השנים שבשבילן קיבל 11%, למספר השנים המזכות אותו לקבלת הגמלא.

ש. בנה: העקרון שאנו דיברנו עליו היה זה שחבר-כנסת מקבל גמלא אם כיהן בכנסת 6 שנים, והוא מקבל 11% אם לא כיהן במסך תקופה מינימאלית זו.

ש. שורש: מר שר צודק. כי ייתכן שחבר-כנסת כיהן בתפקידו פחות משש שנים, וכשהוא יוצא הוא מקבל 11%. אחרי הפסקה של כמה שנים הוא שוב חוזר לכנסת, וכשהוא מגיע לגיל גמלא הוא מבקש לחשב גם את התקופה הראשונה. אחת משתי אלה: או 11% או גמלא. צריך להאמר במפורש שאם אדם קיבל 11%, אין הוא רשאי להכניס בחשבון השנים גם את מספר השנים שבשבילן קיבל 11%, בשביל קבלת הגמלא.

ה. למדן: צריך לכתוב שאם הוא מחזיר את ה-11%, הוא רשאי להכניס לחשבון הגמלא גם את השנים האלו.

היו"ר ב. אזניה: יש כאן שני דברים: חבר-כנסת שכיהן בכנסת 5 שנים, ולא נבחר שנית או לא ייבחר אף פעם בשנית, והענין השני נובע לחבר-הכנסת שנפטר. אין לערבב את שני הדברים יחד. מדוע ייגרע חלקו של מי שאין לו סיכויים להבחר שנית? מדוע יהיה פצנו גרוע יותר לאחר קבלת החוק, משהוא כיום, לפי הנוהג הקיים?

ה. למדן: דין ה-11% כדיון פיצויים. אדם העובד כאיזה מקום ועוזב את מקום עבודתו מקבל פיצויים, אלא שיש לכתוב שאם הוא מחזיר את הפיצויים, הוא זכאי לחשב את השנים האלו בחשבון הפנסיה.

היו"ר ב. אזניה: מה ההבדל בין סעיף 7 לסעיף 5?

ז. שר: אם אתם מקבלים את העקרון ששאיריו של חבר-כנסת תמיד רשאים לקבל גמלא - סעיף 7 הוא מיותר,

היו"ר ב. אזניה: הנהוג היום הוא שכאשר חבר-כנסת נפטר שאיריו מקבלים משכורת לשנה אחת, ואת זאת אינני רוצה לשנות. אבל אם חבר-הכנסת היה רשאי לקבל גמלא - מה דין שאיריו?

ש. שורש: כאשר חבר-כנסת נפטר, גם אם היה זכאי לגמלא, צריכה משפחתו לקבל במשך 12 חודש את המשכורת ולא את הגמלא. את הגמלא תתחיל לקבל אחרי שנה.

ש. בנה: את ה-11% צריכים לקבל חזרה, כי חבר-הכנסת צריך לקבל - במקרה שאינו זכאי עדיין לגמלא - את מה שהיה מקבל אילו לא קיבלנו את החוק הגמלאות.

ז. שר: 11% בחוקי גמלאות אחרים הוא למעשה הערך האקטואלי של הגמלאות שמקבלים. כאשר אתה מפריש למסלה כסף, מפריש מסשכורתך, או כאילו מפריש. זה במשך שנים מצטבר ובמקום הסכום הכולל אתה מקבל גמלא. ז"א שמחזירים את ה-11% בדרך של גמלא. 11% אינם דבר מקודש. על כך החלטתם מפני שלא היה לכם מכשיר אחר בגמנו. קבעתם שאתם פותחים 11% לחברי-הכנסת כדי שיבטיחו את עצמם. אם אתם רוצים לתת משהו בנוסף, מענק נוסף, לא צריך להיות לזה קשר ל-11%.

אני מציע שננסח את סעיף 5 כך, שנצטרף אליו את סעיף 7, ושנים יהיו יחד סעיף אחד.

ה ו ח ל ט

סעיף 5 ינוסח כך:

(א) חבר-כנסת שנפטר השולם לשאייריו, בעד החודש שבו היה חבר-הכנסת ובעד 12 חודשים נוספים, המשכורת שהיתה משתלמת אותה שעה לחבר-הכנסת אילו לא נפטר. מכאן ואילך ישולמו לשאייריו גמלאות חדשיות בשעור שהיה משתלם לאותו חבר-כנסת אילו חדשל ביום פטירתו להיות חבר-כנסת.

(ב) לא היה זכאי בעת פטירתו לגמלא, ישולם, לרגל פטירתו, במקום הגמלאות החדשיות הקבועות בסעיף (א), מענק לשאייריו בשעור 11% מסך כל המשכורות כמשמעותן בסעיף 3, שישולמו לו בעת היותו חבר-כנסת.

ס ע י ף 8

היו"ר ב. אזניה: סעיף זה אינו נראה לי. אינני יודע מדוע יש לדאוג לחבר-הכנסת שעוזב את הכנסת בגיל צעיר ולתת לו גמלא. אם הוא עובד במקום אחר ומקבל שכר, מדוע תשולם לו גם גמלא.

ח. למדן: חוק שכר חברי-הכנסת כופה על חברי-הכנסת לקבל משכורת, כדי שלא ייבחרו חברי-כנסת רק משכנות אמידות, שאינם זקוקים למשכורת. הוא הדין לגבי חברי-הכנסת שמקבלים גמלא. מדוע חבר-כנסת שיש לו עסק פרטי יקבל גמלא, ואילו חבר-כנסת אחר שעוזב את הכנסת ועוסק בעבודות תרגום, אם פקיד באיזה מוסד, לא יקבל את הגמלא?

ע. איכילוב: סדבריו של יו"ר הוועדה מתקבל שבפני חבר-כנסת שפרש מן הכנסת עומדות שתי ברירות: לקבל 55% או 50% מן המשכורת הקודמת, או ללכת לעבוד באיזה מקום תמורת חצי משכורת.

היו"ר ב. אזניה: אני מסכים לכך שיותר יהיה לו לקבל משכורת שלמה מאותו מוסד.

ע. אי-כילוב:

אותי אינם מעניינים אותם חברי-כנסת שאחרי שעזבו את הכנסת עובדים במקום שמשלמים להם מקופה המדינה או קופה צבורית. אני מדבר על אותם 90% שיסתדרו באיזו עבודה במשכורת הרבה יותר נמוכה מזו שהיתה להם בכנסת. מה ההגיון לכפות על אנשים לא לעבוד, כדי שיהיו זכאים לקבל את הגמלאות? אני מבין שמגבילים את הכנסתו של אותו אדם במשכורת שהיא מקבל אילו המשיך להיות חבר-כנסת.

הסעיף הזה אומר שהוא יקבל יחד - משכורת וגמלא - סכום שלא יעלה על משכורת חבר-הכנסת אותה שעה.

ה. לטרון: לזה אני מסכימה.

ו. בבה:

הסעיף הזה בא כדי לשמור על קופת המדינה וקופות צבוריות אחרות, שהן לא תשלמה פעמיים לאותו אדם. ז"א שאם אדם מקבל גמלא כחבר-הכנסת וגם משכורת מקופת המדינה, שני הסכומים יחד לא יעלו על הסכום שהיה מקבל אילו היה חבר-כנסת. הסעיף הזה בא לחסוך כסף לאוצר המדינה.

לא אתנגד לכך שיגבילו את קבלת הגמלא בגיל מסוים. אבל זה ענין נפרד.

א. בן-אליעזר:

מה דינו של חבר-כנסת שחול להיות חבר-כנסת וקצבל משרה במשרד החוץ למשך שנתיים; אחרי שנתיים הוא עוזב את משרד החוץ ותקופת שרותו זו אינה מוכה אותו לגמלא, האם הוא יקבל אחרי השנתיים את הגמלא מן הכנסת?

היור' ב. אזניה: כן.

ש. שורש:

אני מתנגד להשלמת משכורתו של מי שהיה חבר-כנסת ע"י מתן גמלא, כי הדבר יצור אפירה לא טובה של דינון. אם חבר-הכנסת פרש מכל משלא-יד הוא יהיה זכאי לקבל גמלא.

א. אלטמן:

כוונת הסעיף הזה היא לחסוך לאוצר המדינה, וכדי שיהיה גבול מסוים להכנסתו של אדם זה, מסוים אותה עם משכורתו של חבר-הכנסת אותה שעה. בכל מקום שחבר-הכנסת יתחיל לעבוד, לעתים קרובות מאד לא יגיע למספר השנים המזכות אותו לגמלא, ואם יגיע, תהיה גמלא זו נמוכה ביותר, כי שם הוא רק מתחיל.

ג. שוקן:

אין שום הצדקה לעשות הפליות שכל מי שמקבל משכורת מקופת המדינה לא יקבל גמלא וכל מי שמקבל הכנסה שכל מקום אחר כן יקבל גמלא. גם הממשלה אינה מעוניינת בכך, כי יכול להיות שהיא מעוניינת במוסחה בשטח מסוים, והוא לא ירצה להעמיד לרשותה את שרותיו, כי הוא לא יקבל את הגמלא. אבל עצם המוסמים המושמעים כאן הם מוצדקים. אבל אין זה מוצדק שאדם יקבל גמלא כל זמן שהוא יכול לפרנס את עצמו ולא הגיע לגיל פסגיה. אם רוצים לשנות, צריך לכתוב שכל מי שרוצה לקבל פנסיה צריך להגיע לגיל מסוים, ורק במקרים מסוימים, אם הוא נכה, הוא רשאי לקבל את הגמלא קודם.

ש. בבה:

כשם שאין איש מתערב בכך אם ח"כ שוקן נהנה מרווחיו ב"הארץ" ואין זה ענינו של איש, כך גם איננו דואגים לבעל תעשייה או לפעל משק פרטי. אנו דואגים למדינה, שהיא לא תקופח. ולכן בא הסעיף הזה.

גם אני מסכים לסייג בענין הגיל.

ש. שורש:

אני מציע שנדון תחילה על הגיל.

ח. למדן: לא תהיה לנו ברירה אלה לדון על קונספציות שלמות. לא נוכל לדון על הגיל בלי לדון על הכיזון כולו. כך גם בענין ההפחתות. צריך להשאיר שתיים-שלוש ברירות שכל אחת מהן קשורה לאיזו שהיא קונספציה.

אני נוטה למה שאמר ח"כ שוקן. זה נראה לי כמוצא היחירי. אפשר לאמר באופן כללי שהמדינה נותנת פנסיה למא שהיה חבר-כנסת, לאחר 10%, לשני 20%, או 30%. ואם הוא מגיע לגיל 50% מתחילים להפחית.

אפשר להגיד שתנתן פנסיה אלאיש שבגלל גילו ניתק את כל קשריו עם שוק העבודה, ולא שואלים אחר-כך אם השיג עבודה נוספת או לא. אבל כדי לעשות זאת מוכרחים לקפח גילים קודמים.

ש. בבה: בסעיף 2 אפשר לכתוב "אדם שחצל להיות חבר-כנסת בתנאי שהוא בגיל זה וזה".

הי"ר ב. אזניה: בענין זה לדעתי יש עוד מקום לברור. הרשו לי לתרום לברור הזה עוד שתי דוגמאות.

נניח שחבר-כנסת בגיל שהוא זכאי לגמלא היה למזכיר עיר, ומשכורתו שם היא נמוכה יותר מזו של פקיד בדרגה ג'. מדוע מציעה לו משכורת גבוהה יותר משל כל אדם אחר באותו תפקיד במדינה?

הוא הדין לגבי אדם שהלך למשרה שהמשכורת שלה היא גבוהה מזו של חבר-כנסת.

הנורמה של חבר-כנסת אינה נורמה מוצדקת לגבי עבודתו כאשר הוא איננו חבר-כנסת. אם יש לו במקום אחר דק חצי משרה, מותר לו לקבל תוספת, אבל אם הוא עובד בעבודה שלמה אין כל הצדקה לזה.

נניח שנעלה את גיל המינימום עד לגיל 50. אני מדבר על עבודה מסוג כזה שבן 50 יכול לקבל אותה כעסקן ציבורי בישראל. האם משום שהיה פעם חבר-כנסת צריך הוא לקבל משכורת גבוהה יותר מכל אדם אחר העובד באותו תפקיד?

ש. בבה: אילו עבד במקום אחר היה צובר לעצמו 20 שנות עבודה עם קופת תגמולים. ועכשיו הוא רק מתחיל במקום הזה, ולא יקבל שם פנסיה.

א. אלטמן: שם מקבלים 70% ופה הוא מקבל רק 25%.

הי"ר ב. אזניה: אני מוכן לאמר שמגיל קשיש יותר נוהגים אחרת, אבל לא מאותו גיל שמקבלים כבר פנסיה.

ח. למדן: אתה יכול לתת לכל הגילים ואז אתה נותן פחות. אם אתה מוריד את הגיל עד 45 אתה יכול להיות יותר נדיב. אחר כך צריכים לחפש דרך כזאת שאותו נעלם של כסף שצריך יהיה לעלות לאוצר יתחלק כך שיהיה בזה הגיון וצדק אלטמנרי.

הי"ר ב. אזניה: בענין זה אני צריך עוד להתייעץ ולשקול.

אני מציע שנקבל גיל של 50 שנה לגברים ו-45 לנשים.

ע. איכילוב: אני מקבל את הצעתו של יו"ר הוועדה כבסיס, אבל לגבי אלה שהיו בכנסת למעלה מעשר שנים ולא הגיעו לגיל גמלא, יהיה חישוב מיוחד.

הי"ר ב. אשניה: אני נגד הדעה שאם הוא למעלה מעשר שנים בכנסת מגיעה לו גמלא, כי המציאות בארץ אינה כזאת שהוא מנותק לגמרי מכל מגע. אני מציע לא להסתבך ולקבל גיל 50 לגברים וגיל 45 לנשים.

ש. גבה: אדם בן ארבעים אם הוא עוזב את הכנסת, ויכול לקרות שהוא עוזב גם את מפלגתו, הוא זקן מדי בשביל לקבל עבודה בלשכת העבודה וצעיר מדי בשביל לקבל גמלא. הוא יוצא ממש לרחוב ללא פרנסה. אינני יודע מה הפתרון. אבל זו בעיה שעלינו לחשוב עליה.

א. רזיאל-נאור: אם נקבל את הדעות שהושמעו כאן, יוכל להבחר לכנסת רק אדם שהכנסתו מובטחת לו. יכול להווצר מצב שרשימות לא ישתנו, ואיש לא יזוז מסקומו בכנסת, משום שמפלגתו יודעת שאם יעזוב את הכנסת לא יהיה לו מטה להתקיים.

אם חבר-הכנסת אינו מנתק את עצמו מעבודתו הקודמת אין זה טוב, ואז יתחיל הדינון שהוא משיג רשיון לזה או אחר. אם מהנדס ישב בכנסת 10 שנים ברור שהוא ניתק את עצמו, מה הוא יעשה? או מורה? לאחר שלא עסק במקצוע 10 שנים הוא יהיה גרוע יותר מסגריסטית מתחילה.

אני מסכימה לדעתו של היושב-ראש שאין להקליט על דברים אלה עכשיו, אבל צריך להיות ברור שאין לדברים אלה בסיס במציאות שלנו.

הי"ר ב. אשניה: אנו מפסיקים עתה את הדיון. נמשיך בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30